

Senkit nem akarok rávenni, hogy úgy gondolkodjék, mint én, mindenkit csak arra biztatok, járja a maga útját tisztességgel és szabadon. Nem vagyok sem bölcs, sem tudós; amit megfogalmaztam, csak makogás a kimondhatatlanról és megfogalmazhatatlanról. Nekem jó ezek szerint élnem, de tudom, hogy az én életem is csak egy kísérlet. Bízom a lelkem, a lelkiismeretem és a büntudatom vezetésében.

2010.

MERZA JÓZSEF

A SZÁZADIK...

Fájó ujjaimat dörzsölgetem, elmerevedett gerincemet egyengetem. A 30 grammos átütő papírra 12 példányban legépelt lapok már összerakva fekszenek az asztalon. A munka következő szakaszához egy közepes méretű szögre és kalapácsra van szükségem. A két eszközzel a lapok bal oldalára lyukakat ütök, majd a lyukakba fonalat fűzök. Fedőlap is kerül az egyes példányokra, évszám, sorszám, esetleg egy alkalmas kép lesz majd rajta. Por, piszok ellen zsírpapír vagy műanyag burkolat védi az elkészült füzeteket. A tizenkét, fokozatosan halványuló példány – a gépelő gyakorlottságától függően – nagyjából egy hét alatt készül el.

Tisztelt szerkesztő barátaim! Egykori munkatárs korabeli beszámolója így mondaná el, miként tette közzé a szamizdat irodalom a Bokor közösség tagjainak egy év során elkészített, összegyűjtött, megrostált, megszerkesztett kéziratait. Önzetlen tagok buzgósága, alkalmas papíron, megfelelő másolópapírral, változatos témájú füzeteket hozott létre 2-3 sorozatban. Szerzői, szerkesztői honorárium nélkül, nyomda nélkül, az elkobzást kockáztatva jött létre egy sajátos irodalom bő négy évtizeden át – különösen pedig a 70-es, 80-as években – a

modernnek nevezett huszadik század második felében. Furcsa keveréke volt ez a Gutenberg-korabeli és a Remington, Continental, Olympia meg az NDK-ból származó Erika írógépek, valamint a Deltaplan másolópapírok által segített technológia világának. Egy valami, mindenesetre, azonos volt az évszázadokra visszatérő munkafolyamatban: a gondolatokat betűkké formáló munkások lelkesedése. Tudták, mit csinálnak és miért.

Múlt az idő, sajtószabadság köszöntött be és a földalatti irodalom napvilágra került. Ujjaink immár lehetetlenné simogatnak, és szövegszerkesztők lemezei vezérlik a nyomdagépeket korlátlan példányszám előállítására. A forma évszázados ugrásokkal repült a XXI. századba, feladva a leckét a tartalomnak: képesek követni őt a maga illetékességi területén. A naiv kezdetek irodalmát a Karácsonyi Ajándéknak nevezett füzetek gyűjtötték, a mai írások az utód, az *Érted Vagyok* lapjaira kívánnak költözni. Volt és van tehát egy közösség, profánabban kifejezve irodalmi tábor, amely írásban is közzé akarta és akarja tenni vallási gondolatait. Ahogy lehetett, és ahogy lehet. A XVII. évfolyamát jegyző, századik, jubileumi füzetét publikáló *Érted Vagyok* tehát egy közösségben gyökerezik, az időben nőtt meg veszélyeztetett amatőr kiadványból ISSN-számot viselő szabályos folyóirattá. Ebben a köntösben is el akarja mondani aktuális szellemi tartalmait.

A folyóirat, az újság szó hallatán megélnékünk gondolataink. Úgy érezzük, hogy bejutottunk az intellektuális közlés rendes világába, ahol alkotó körök, gondolkodásbeli irányok lépnek kapcsolatba a mindenkor – ma már így mondanánk – "hon"lapjuk segítségével. A folyóirat kölcsönös leképezés egy író-olvasótábor és a nyilvánosság között. Mondj egy újságot, és arcok fognak megjelenni előtted. Mondd azt, hogy *Acta Eruditorum* – az első német tudományos folyóirat 1682-től – és Leibniz arca néz reád. Mondd azt, hogy Nyugat, és Ignotus, Babits, Móricz Zsigmond alakját látod. A Holnap kávéházi asztalánál Ady, Juhász Gyula és Dutka Ákos ül. A Vigília levonatai fölé Sík Sándor hajol. Az Újhold hallatán Nemes Nagy Ágnesre, Örkényre és Pilinszkyre gondolhatsz. A *Les Temps Modernes* az egyik alapító, Sartre nevét juttatja eszedbe. Ha a nekünk oly kedves, egykori Conciliumra emlékezel, zsinati reformteológusok sora vonul el előtted.

Meghökkenő dolog utólag rájönni, milyen vakmerő vállalkozás az újságalapítás. Már ahhoz is nagy bátorság kell, hogy folyóiratunkat szándékos változatossággal és tartalmi különbözőséggel összeválogatott, nagynevű kiadványokkal hasonlítsuk össze. De ha kicsik is vagyunk, akkor is igaz, hogy nekünk is van célunk, amit az alapítással szolgálni akartunk: beszéd Istenről és az emberekről. Tükrözni a világot az evangéliumi objektivitás jegyében, tájékozódni és keresni tennivalóinkat. Szabadon, sokszínűen. Azt mondják, hogy a Nyugat

szerkesztői nem törekedtek az írók egységbe tömörítésére, csak az epigonokat és a fejlődés ellenzőit szűrték ki. A Holnap a tespedő magyar lírát kívánta modern eszmékkel felfrissíteni. Az Érted Vagyok egy keresztény közösség műhelyében születik, a kereszténységben éli meg az egységet, de a műhely ajtaja nyitva áll mindenki előtt, aki értékeivel hozzá tud járulni a közös gondolkodáshoz. A platóni Akadémiába nem lehetett belépni geometriai ismeretek nélkül. Az Érted Vagyok nem Akadémia, nem is Hivatal, nincs a támadhatatlan bölcsesség birtokában. Az Érted Vagyok kapuján csak ez áll: Itt Istenről beszélnek. Mindenki beléphet, aki vállalja, hogy színvonalasan terjeszti elő mondanivalóját. Új dolgokat várunk, nem a régiek ismételtetését. Olyan teológiai gondolkodást szeretnénk, amely lépést tart a változó világgal és megpróbálja vitára, esetleg választadásra alkalmas módon leírni az új jelenségeket.

Meghökkenítő dolog utólag látni a vállalt feladat nagyságát. A folyóiratok élete olyan, mint az emberi élet. Születnek és elmúlnak. Mindkettő természetes. Aki mást mond, nem az életről beszél. Csak az számít, ami a kezdet és a vég közé esik, a szép, a példaadó, a munkára serkentő, az örökségnek való. Ez kerül be a történelembe, mert minden oda kerül, kicsi és jelentékeny egyaránt. Vannak évszázadra visszatekintő újságok, mások rövid életűek. Mennyire örült Mikszáth, amikor saját lapja lehetett, de a lap két év után megbukott. Az Újholdat 2 év múltán betiltották, a Nyugat pénzforrásai 33 év alatt elapadtak. Ha az Érted Vagyok a Karácsonyi Ajándék utódjának tekinti magát, akkor 36 évével túlélte sok nagynevű társát.

Nem könnyű szerkesztőnek lenni. A jó szerkesztő sokfelé néz. Ismeri a múltat, amelybe született és ahonnan jön. Tudja, mi az elavult, mi az ami nem való a mai világba. Ismeri a jelen újdonságait, tudatosan látja vagy ösztönösen érzi a holnap eszményeit. Amikor pedig hátradől székében, azt mérlegeli, miképpen hozza egyensúlyba az idő mérlegének két serpenyőjében lévő dolgokat azért, hogy újságja ne váljék se maradvív, se az olvasótábor mellett elrohanó, szeles hírnökké. Valójában közösségért dolgozunk és munkánk eredményét nemcsak a legelől járóknak kell tudnunk átadni.

Igyekeznünk kell megmutatni a jövőbe vivő lehetséges utakat. A szerkesztő ajtót és ablakot nyit. Ablakot a felismerésnek, a megismerésnek. Ablakának üvege nem rózsaszínű és nem fekete, hanem tiszta, világos. Az ablakot nem tölti ki művészi keretbe foglalt színes mintákkal. Ez álomvilágot teremt és annak jó, aki vállalja a cifra börtönéletet, de nem jó a látni vágyónak. És itt az ajtó, amelynek feliratát már említettem, s amelynek nyitva kell állni. Barátoknak és érdeklődőknek, kockáztatva, hogy ellenséges emberek is bejönnek rajta. A kutató, nevelő és krónikás szerkesztő élete nem lesz könnyű, de hát a hírvívő és a tolmács, más szavakkal, az angyal és a próféta szerepe sohasem volt az. Időnkint ve-

szélyessé is vált. A szerkesztő nem kéziratokkal labdázó kényúr, hanem a gondolatokkal, a körülményekkel, s nem utolsó sorban önmagával is viaskodó szolga. Bizony, így van.

“Nem kritizálsz?” – Nem érzem feladatomnak. Túlságosan hozzá kötődtem a Karácsonyi Ajándékhoz és az Érted Vagyok is elfogadta néhány írásomat. Készítsen a szerkesztőség tárgyilagos, több szempontú statisztikát, a bírálatot pedig írja meg egy független, hozzáértő ember. Az elmondottakból minden érdekelt érezni fogja, milyen felelősséggel kell végezni a dolgát, ha a világban jelenleg nyolc jeggyel számozott folyóirathalmaz javához akar hozzátartozni. Ez a valóság és önmagunk gondos vizsgálatának és további “non-profit” munkánknak gyümölcse lehet.

Az utóbbi években szokássá vált a Bokor elmúlásáról, útkereséséről, tanácsalanságáról beszélni. Adott korban csinos dolgozatok megírására adhat alkalmat. Hadd mondjak én is, kivételesen, valami személyesen. Nekem a Bokor sorsa 20 évvel ezelőtt volt téma. Le is írtam, de nem vert nagy port. Ámde már akkor is úgy gondoltam, hogy problematikus időkben, amikor adminisztratív vagy hivatali prés alatt állunk, vagy – ami ennél sokkal rosszabb – belül nem vagyunk egységesek, vagy nem látszik a követendő út, akkor legjobb egy Jézusra figyelő, Őt kereső folyóirat olvasótáboraként értelmezni önmagunkat.

Pontosan ezért választottam profán példáimat, hogy kitűnjék: miként válhat és lehet egy folyóirat egy közösség gondolati fóruma. Hogyan tehet javaslatot alkotó cselekvésre, keresve, esetleg meg is találva az aktuális, vagyis az időszerű, megvalósítható utat az elmélettől a gyakorlatig.

Az idei ősz csodálatos volt. Jókai igazat mondott: nálunk számítani lehet erre az évszakra. Az utolsó sorokat rovom egy fényekkel és színekkel zsúfolt nap után, amelyben a Nap melegéhez a csendes, őszi szél hozott friss levegőt. Kinn már régóta harmatos a fű, a csillagos égbolt fogad maga alá. Ilyenkor kicsit balra van a Göncölszekér, jobbra a Pásztorbot látszik. A hunyorgó fények közt fut a nagyvárosból láthatatlan Tejút. Világunk felett, változó világok sokasága.

Gondolkodni, írni és olvasni tudó barátaim! Ugyan mi-féle elmúlástól kellene félnünk, ha szemünket a természet évmilliókkal mérhető fényességeire emeljük? Csatlakozzunk hozzájuk, dolgozzunk rendesen, szépen, hivatásunk szerint.

Szanticska, 2006. szeptember végén